

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 35/1998 vp

Hallituksen esitys uudeksi sijoitusrahastolaiksi sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttami- sesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä marraskuuta 1998 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen uudeksi sijoitusrahastolaiksi sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 202/1998 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Martti Anttinen ja ylitarkastaja Tuija Vuorinen, valtiovarainministeriö

- lainsäädäntöneuvos Jyrki Jauhiainen, oikeusministeriö
- lakimies Jarkko Syyrilä, Rahoitustarkastus
- lakimies Tommi Toivola, HEX Oy
- toiminnanjohtaja Markku Savikko, Suomen Sijoitusrahastoyhdistys edustaen myös Arvopaperivälittäjien Yhdistystä
- johtaja Erkki Kontkanen, Suomen Pankkiyhdistys
- lakimies Märten Janson, Suomen Arvopaperikeskus.

Lisäksi valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon HTM-tilintarkastajat ry:ltä.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kokonaan uusi sijoitusrahastolaki. Esityksessä täsmennetään eräiden sijoitusrahastodirektiivin säännösten täytäntöönpanoa. Lisäksi selkeytetään sijoitusrahastolain soveltamisalaa, lain rakennetta ja viranomaisten välistä toimivallanjakoa.

Ehdotuksessa otetaan huomioon sijoitusrahastotoiminnan nopea kehittyminen, kansainvälisen kilpailun kiristyminen ja siitä johtuva tuotekehittelyn tarve erityisesti siirryttäessä yhteiseen valuuttaan.

Sijoitusrahastolakia sovelletaan rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön harjoittamaan toimintaan sekä yhteissijoitusyrityksen osuukien markkinoimiseen yleisölle. Laissa luetellaan,

mihin toimintoihin sitä ei sovelleta. Ehdotuksen keskeisenä tavoitteena on sijoittajan suojaaminen.

Sijoitusrahastolaissa säädetään rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön toimintaedellytyksistä ja tehtävistä, sijoitusrahastoista sekä ulkomaisten yhteissijoitusyritysten osuukien markkinoimisesta yleisölle Suomessa. Sijoitusrahastot ovat avoimia ja vaihtuvapääomaisia, eikä omistajien piiriä voida rajoittaa.

Sijoitusrahastolaissa on laissa käytettyjen käsitteiden määritelmät. Voimassa olevaan lakiin verrattuna eräitä määritelmiä muutetaan ja täsmennetään, johdannaissopimuksen määritelmästä ehdotetaan luovuttavaksi ja lakiin ehdotetaan

säilytysyhteisötoimintaa ja sijoitusrahastodirektiiviä koskevat uudet määritelmät.

Sijoitusrahastotoimintaa saa harjoittaa vain rahastoyhtiö ja säilytysyhteisötoimintaa vain säilytysyhteisö, joka on saanut siihen toimiluvan. Rahastoyhtiön toimilupa voidaan myöntää ainoastaan rekisteröidylle suomalaiselle osakeyhtiölle, jos se täyttää laissa säädetyt edellytykset.

Rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksen vahvistamisesta ehdotetaan luovuttavaksi. Rekisteriviranomaisen on kuitenkin ennen yhtiöjärjestyksen hyväksymistä varattava valtioneuvostolle ja Rahoitustarkastukselle aikaa lausua yhtiöjärjestyksestä koskevasta hakemuksesta.

Laissa on tarkemmat säännökset muun muassa rahasto-osuuden omistajien kokouksesta ja edustajistosta sekä rahastoyhtiön toiminnasta ja tehtävistä.

Erityinen säilytysyhteisön toimilupa säilytysyhteisötoimintaa varten voidaan vastaavasti myöntää suomalaiselle osakeyhtiölle, joka täyt-

tää laissa säädetyt edellytykset. Säilytysyhteisön ja rahastoyhtiön toimilupamenettelyä on yhtenäistetty.

Voimassa olevan lain mukaisesti säilytysyhteisönä voivat edelleen toimia kotimaiset sijoituspalveluyritykset ja luottolaitokset sekä eräät ulkomaisten sijoituspalveluyritysten ja luottolaitosten Suomen sivukonttorit. Laissa säädetään tarkemmin säilytysyhteisön toiminnasta ja tehtävistä.

Rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston tilintarkastusta ja kirjanpitoa koskevia säännöksiä täydennetään säilytysyhteisöä koskevilta osin.

Edelleen laissa säädetään rahasto-osuudesta ja sen arvonmäärityksestä, liikkeeseenlaskusta ja lunastamisesta, rahasto-osuuksien markkinoinnista ja rahastoyhtiön tiedonantovelvollisuudesta ja sisäpiirisääntelystä.

Rahanpesua koskevat säännökset ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan myös rahastoyhtiöitä ja sijoitusrahastolain perusteella toimiluvan saaneita säilytysyhteisöjä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta pitää lakiehdotuksia asianmukaisina ja ehdottaa, että ne hyväksytään jäljempänä esitetyn muutoksin ja huomautuksin. Ehdotetut säännökset ovat tärkeitä sijoitusrahastotoiminnan nopean kehityksen vuoksi, suomalaisen sijoitusrahastotoiminnan kilpailukyvyn kannalta yhteisen valuutan oloissa sekä valvonnan tehokkuuden turvaamiseksi.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Sijoitusrahastolaki

22 §. Valiokunta on tehnyt 3 momentissa olevaan viittaukseen teknisen korjauksen.

26 §. Pykälän 2 momentin lakitekninen asu ei ole täysin moitteeton. Momentin toisen virkkeen sisältönä on, että säilytysyhteisö ei saa tar-

jota sellaisia palveluja, jotka voivat johtaa ristiriitaan säilytysyhteisön 31 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaisen valvontatehtävän kanssa. Säilytysyhteisön toimintaan kuuluu sen sijaan sellaista sijoitusrahaston varojen "hallinnointia", josta säädetään 31 §:ssä. Vaikka "hallinnointi"-käsite on epätarkka, valiokunta ei ehdota sitä muutettavaksi, koska se on vakiintunut sijoitusrahastojen sääntelykäytännössä ja kun rahastoyhtiön säännöissä on lain 41 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan mainittava rahastoyhtiön tarkoituksesta käyttää toiminnassaan ulkopuolisia palveluja, jolloin Rahoitustarkastus ja valtioneuvosto voivat valvoa 26 §:n säännöksen oikeaa noudattamista.

43 §. Valiokunta huomauttaa, että pykälän 1 momentissa olevan sijoitusrahaston sääntöjen selkeyden vaatimuksen tarkoituksena on varmistaa, että säännöt eivät ole harhaanjohtavat.

54 §. Valiokunta ehdottaa poistettavaksi 1 momentin viimeisen virkkeen, jonka mukaan rahastoyhtiön on tiedusteltava rahasto-osuuden omistajalta, haluaako tämä osuustodistuksen. Vaatimus on tarpeeton, eikä vastaavaa vaatimusta ole esimerkiksi osakekirjan osalta osakeyhtiölaissa.

88 §. Pykälän säännöksen mukaan erikoissijoitusrahaston säännöissä voidaan muun muassa poiketa 49 §:n mukaisesta rahasto-osuuden lunastamista koskevasta pääsäännöstä. Sijoitusrahaston säännönmuutos tulee 43 §:n 3 momentin mukaan voimaan kuukauden kuluttua muutoksen vahvistamisesta ja ilmoittamisesta rahasto-osuuden omistajille. Lakiehdotuksen mukaan sijoitusrahaston hallinnon luovuttamisesta (105 §:n 1 momentti), sulautumisesta (109 §:n 3 momentti) ja jakautumisesta (114 §:n 3 momentti) on ilmoitettava rahasto-osuuden omistajille ja julkaistava ilmoitus vähintään yhdessä valtakunnallisessa sanomalehdessä viimeistään kuukautta ennen toimenpiteen täytäntöönpanoa.

Valiokunta ehdottaa että pykälään lisätään 2 momentti, jonka mukaan erikoissijoitusrahaston säännöissä on tarkennettava, millä ehdoin osuuden omistajalla on oikeus vaatia rahasto-osuuden lunastusta, kun on päätetty säännönmuutoksesta, sijoitusrahaston hallinnon luovuttamisesta, sen sulautumisesta tai jakautumisesta, jos säännöissä on poikettu 49 §:n lunastusoi-keutta koskevasta pääsäännöstä.

91 §. Valiokunta on lisännyt viimeiseen virkeseen puuttuvan sanan.

121 §. Pykälässä säädetään tilanteesta, kun sijoitusrahaston alkupääomaa tai osuudenomistajien vähimmäismäärää ei saavuteta kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun sijoitusrahaston säännöt on vahvistettu.

Valiokunta on muuttanut säännöstä siten, että määräajan laskeminen sidotaan sääntöjen vahvistamisen sijasta sijoitusrahaston toiminnan aloittamiseen. Näin muutettuna säännös vastaa lain 27 §:ssä olevaa sääntelyä.

Lisäksi valiokunta on lisännyt pykälään viittauksen 50 §:n 2 momenttiin. Näin säännös vastaa perustelujen mukaisesti nykyistä sääntelyä.

122 §. Valiokunta on lisännyt pykälän 1 momentin 1 kohtaan viittauksen 121 §:ssä tarkoitettuihin lakkauttamisedellytyksiin, jotta se vastaa nykyistä sääntelyä.

155 §. Pykälän 1 momentin mukaan rahastoyhtiö, joka on saanut toimiluvan vanhan sijoitusrahastolain (480/1987) nojalla, ei tarvitse hakea uutta toimilupaa.

Valiokunta on selventänyt siirtymäsäännöksiä uudella 2 momentilla siten, että myös vanhan lain nojalla myönnettyt muut luvat ja vahvistetut säännöt jäävät samoin edelleen voimaan. Mikäli ne ovat sisällöltään ristiriidassa uuden lain kanssa, ne on muutettava vastaamaan uutta lakia kuuden kuukauden kuluessa vireille saatettavalla hakemuksella.

Uuden lain voimaan tullessa vireillä oleva sääntöjen vahvistamista, toimilupaa tai muuta lupaa koskeva hakemus on täydennettävä uuden lain vaatimusten mukaiseksi. Tämä uusi 3 momentti vastaa soveltamisalaltaan laajennettuna hallituksen esityksen 2 momenttia.

5. Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esityksen HE 127/1998 vp käsitte-lyn yhteydessä eduskunta on hyväksynyt arvo-osuusjärjestelmästä annettuun lakiin uuden 26 c §:n, joten valiokunta on muuttanut tässä ehdotuksessa lakiin ehdotetun uuden 26 c §:n 26 d §:ksi ja lisännyt pykälään otsikon "Sijoitusrahasto-osuudet".

Valiokunta on muuttanut vastaavasti myös johtolauseen.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta kun- nioittavasti ehdottaa,

että 2.—4. ja 6.—8. lakiehdotukset hy- väksytään muuttamattomina ja

*että 1. ja 5. lakiehdotus hyväksytään
muutettuina seuraavasti:*

1.

Sijoitusrahastolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku	5 luku
Yleiset säännökset	Säilytysyhteisön toiminta ja tehtävät
1—4 § (Kuten HE)	31—34 § (Kuten HE)
2 luku	6 luku
Rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön toimilupa	Tilinpäätös ja tilintarkastus
5—18 § (Kuten HE)	35—40 § (Kuten HE)
3 luku	7 luku
Rahasto-osuudenomistajien kokous ja edustajisto	Sijoitusrahaston säännöt, niiden muuttaminen ja vahvistaminen
19—21 § (Kuten HE)	41—44 § (Kuten HE)
22 § (1—3 mom. kuten HE)	8 luku
Mitä 3 momentissa säädetään, koskee myös 20 §:n 3 momentissa tarkoitettua rahasto-osuudenomistajaa tai tämän edustajaa.	Rahasto-osuus sekä sen arvonmääritys, liikkeeseenlasku ja lunastaminen
4 luku	45—52 § (Kuten HE)
Rahastoyhtiön toiminta ja tehtävät	9 luku
23—30 § (Kuten HE)	Rahasto-osuusrekisteri ja osuustodistus
	53 § (Kuten HE)

54 §

Rahastoyhtiön on rahasto-osuudenomistajan pyynnöstä annettava rahasto-osuudesta osuustodistus. (*poist.*)

(2 mom. kuten HE)

55—57 §
(Kuten HE)

10 luku

Arvo-osuusjärjestelmään kuuluvat rahasto-osuudet

58—67 §
(Kuten HE)

11 luku

Sijoitusrahastodirektiivissä tarkoitetun sijoitusrahaston varojen sijoittaminen

68—86 §
(Kuten HE)

12 luku

Erikoissijoitusrahaston sijoitustoiminta

87 §
(Kuten HE)

88 §

(1 mom. kuten HE)

Jos erikoissijoitusrahaston säännöissä on poikkeus tämän lain 49 §:ssä säädetystä rahasto-osuuden lunastusoikeudesta, niissä on mainittava, millä ehdoin rahasto-osuuden omistaja voi vaatia rahasto-osuuden lunastusta, kun on päätetty sääntöjen muuttamisesta tai erikoissijoitusrahaston hallinnon luovuttamisesta, sen sulautumisesta tai jakautumisesta. (Uusi)

13 luku

Rahasto-osuuksien markkinoiminen ja rahastoyhtiön tiedonantovelvollisuus

89 ja 90 §
(Kuten HE)

91 §

Edellä 76 § 2 momentissa tarkoitetun sijoitusrahaston kaikessa markkinointiaineistossa on selkeästi ilmoitettava siitä, että sijoitusrahaston varat voidaan sijoittaa yhden yksittäisen lainkohdassa tarkoitetun liikkeeseenlaskijan arvopapereihin. Markkinointiaineistossa on lisäksi ilmoitettava ne valtiot, paikalliset julkisyhteisöt tai luonteeltaan kansainväliset julkisyhteisöt, joiden liikkeeseenlaskemiin tai takaamiin arvopapereihin rahastoyhtiön tarkoituksena on sijoittaa tai se on sijoittanut enemmän kuin 35 sadasosaa sijoitusrahaston varoista ja mitä tarkoitusta *varten* se saanut valtioneuvoston luvan.

92—98 §
(Kuten HE)

14 luku

Sisäpiirisäännökset

99—102 §
(Kuten HE)

15 luku

Sijoitusrahastotoiminnan luovuttaminen ja säilytisyhteisön vaihtaminen

103—106 §
(Kuten HE)

16 luku

Sijoitusrahaston sulautuminen

107—111 §
(Kuten HE)

17 luku

Sijoitusrahaston jakautuminen

112—115 §
(Kuten HE)

18 luku

Rahastoyhtiön toimiluvan peruuttaminen ja toiminnan rajoittaminen sekä rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston lakkauttaminen

116—120 §
(Kuten HE)

121 §

Rahastoyhtiön on lakkautettava sijoitusrahasto siten kuin siitä säädetään 119 §:ssä tai sen on ryhdyttävä toimenpiteisiin sijoitusrahaston sulautumiseksi 16 luvussa tarkoitetulla tavalla, jos laissa tai sijoitusrahaston säännöissä mainittua sijoitusrahaston alkupääomaa tai osuudenomistajien vähimmäismäärää ei ole saavutettu kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun sijoitusrahaston *toiminta on aloitettu* tai sijoitusrahaston varat taikka rahasto-osuudenomistajien lukumäärä on laskenut alle laissa säädetyn tai sijoitusrahaston säännöissä määrätyn vähimmäismäärän, eikä tilannetta ole kyetty korjaamaan 90 vuorokauden kuluessa *50 § 2 momentissa säädetyn* määräjän päättymisestä, tai jos jokin muu sijoitusrahaston säännöissä määrätty purkautumisperuste täyttyy.

122 §

Rahoitustarkastuksen on asetettava rahoitustarkastuslain (503/1993) 15 §:ssä tarkoitettu asiamies huolehtimaan sijoitusrahaston lakkauttamisesta siten kuin siitä säädetään 119 §:ssä, jos

1) rahastoyhtiö tai säilytisyhteisö ei ryhdy toimenpiteisiin sijoitusrahaston lakkauttamiseksi tai valmistelemaan sijoitusrahastojen sulautumista *kuukauden kuluessa 121 §:ssä tarkoitettun edellytyksen täytyttyä* ; tai

(2 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

123 §
(Kuten HE)

19 luku

Säilytisyhteisön toimiluvan peruuttaminen ja säilytisyhteisön lakkauttaminen

124—126 §
(Kuten HE)

20 luku

Rahasto-osuuksien markkinoiminen muualla kuin Suomessa ja yhteissijoitusyrityksen toiminta Suomessa

127—132 §
(Kuten HE)

21 luku

Salassapito- ja vahingokorvausvelvollisuus sekä sijoittajan tunnistaminen

133—144 §
(Kuten HE)

22 luku

Rangaistussäännökset

145—150 §
(Kuten HE)

23 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

151—154 §
(Kuten HE)

155 §

Rahastoyhtiön, joka sille *kumotun lain* nojalla myönnetyn toimiluvan perusteella harjoittaa tässä laissa tarkoitettua liiketoimintaa, ei tarvitse hakea uutta toimilupaa.

Kumotun lain nojalla vahvistetut säännöt ja myönnetyt muut kuin 1 momentissa tarkoitetut luvat jäävät tämän lain estämättä edelleen voimaan. Jos säännöt tai tässä momentissa tarkoitetut luvat ovat sisällöltään ristiriidassa tämän lain kanssa, rahastoyhtiön on kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta saatettava vireille hakemus, jolla säännöt ja tässä mo-

mentissa tarkoitetut luvat muutetaan tämän lain mukaisiksi. (Uusi 2 mom.)

Tämän lain voimaan tullessa vireillä oleva sääntöjen vahvistamista, toimilupaa tai muuta lupaa koskeva hakemus on täydennettävä tämän lain vaatimusten mukaiseksi. (3 mom. kuten HE:n 2 mom.)

5.

Laki

arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 17 päivänä toukokuuta 1991 arvo-osuusjärjestelmästä annettuun lakiin (826/1991) uusi 26 d § seuraavasti:

26 d §

Sijoitusrahasto-osuudet

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tuulikki Hämäläinen /sd
vpj. Seppo Kääriäinen /kesk
jäsen. Arto Bryggare /sd
Mikko Immonen /vas
Mari Kiviniemi /kesk
Paula Kokkonen /kok
Martti Korhonen /vas
Riitta Korhonen /kok

Pekka Kuosmanen /kok
Leena Luhtanen /sd
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Erkki Partanen /sd
Vuokko Rehn /kesk
Juhani Sjöblom /kok
Sakari Smeds /skl
Janne Viitamies /sd.